

N:o 57.

Af herr **O. G. Eklund**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t an-
gående befogenhet för riks försäkringsanstalten att med-
dela försäkring äfven mot olycksfall utom arbete.*

Vid sistlidne års riksdag tillät jag mig i motion n:o 259 att yrka, det riks försäkringsanstalten måtte medgifvas rätt att afsluta försäkring för olycksfall äfven utom arbetet. Sammansatta stats- och lagutskottet hemställde i sitt utlåtande n:o 8, att mitt yrkande ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Vid utskottets betänkande var fogad en af fyra ledamöter afgifven reservation, hvori föreslogs, att Riksdagen i anledning af motionen måtte aflåta en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Vid ärendets föredragning i kamrarne beslöt Första Kammaren i enlighet med utskottets yrkande och Andra Kammaren i enlighet med reservationen.

Då beslutet i Andra Kammaren fattades utan votering och då de skäl, jag i min nyss åberopade motion anförde för mitt förslag, fortfarande kvarstå obemötta, tillåter jag mig att ånyo väcka frågan på tal.

Jag hänvisar till hvad riks försäkringsanstalten själf i saken anført, till min nyssnämnda motion och reservationen samt vill ytterligare anföra:

Utskottets hufvudskäl mot min framställning är uteslutande af formell art. Vid bifall till min framställning skulle, säger utskottet, riks försäkringsanstaltens verksamhet föras alltför långt utom

det ändamål, hvarför anstalten inrättats: att öfvertaga arbetsgifvares i lag stadgade ersättningsskyldighet för skada, vållad af olycksfall i arbetet.

Häremot vill jag fästa uppmärksamheten på, att riksförsäkringsanstalten redan på grund af lagen af 5 juli 1901 äger befogenhet att meddela försäkring åt arbetsgifvare, hvilka icke i lag äro ålagda ersättningsplikt. Redan genom detta medgifvande synes anstaltens verksamhet vara förd vida öfver det begränsade fält, som utskottet angifvit. Och genom sistlidne års beslut har anstaltens befogenhet än ytterligare utsträckts. Hvarför då ej taga steget fullt ut och göra anstalten till en verklig försäkringsanstalt, som man allmänt kan anlita?

När lagen af den 5 juli 1901 trädde i kraft den 1 januari 1903, voro olycksfallsförsäkrade i enskilda anstalter omkring 150,000 arbetare. Dessa försäkringar gällde till allra största delen (kanske 98 à 99 0/0) äfven för olycksfall utom arbetet.

Det är ju helt naturligt, att arbetarne själfva icke vilja fransäga sig en förmån, som de af ålder haft; och det är lika naturligt, att arbetsgifvarne, hur gärna de än skulle vilja öfverflytta sin ansvarsplikt på riksförsäkringsanstalten, ej kunna göra det, så länge deras arbetare där ej kunna erhålla samma förmåner som de förut haft i de enskilda anstalterna.

Utskottet yttrar vidare: I alla händelser synes erfarenhet först böra inhämtas rörande den inverkan, som den af Kungl. Maj:t föreslagna och af utskottet förordade utvidgning af riksförsäkringsanstaltens verksamhet kan komma att utöfva, innan någon ytterligare utsträckning af densamma bör ifrågakomma.

Erfarenheten har såväl tillföre som efter den senast beslutade förändringen visat, att, så länge riksförsäkringsanstalten ej är i fråga om försäkringens omfattning fullständigt likställd med de privata anstalterna, detta utgör ett ej oväsentligt hinder för riksförsäkringsanstaltens utveckling. Genom att taga del af till riksförsäkringsanstalten inkomna skrivelser skall man lätt finna, huru den omständigheten, att försäkring ej lämnas för olycksfall utom arbetet, förhindrar arbetsgifvare att anlita densamma. Enligt bref af den 9 januari 1904 öfverflyttade en stor arbetsgifvare i Jönköping sin försäkring på enskildt bolag, enär riksförsäkringsanstalten ej lämnar försäkring för olycksfall utom arbetet. Den 14 i samma månad utträdde en firma i Göteborg af samma anledning. Från Vestervik

skrifver en arbetsgifvare: »Då riks-försäkringsanstalten — — — betalar — äfven om skadan tillkommit utom arbetet, först då blir försäkringen effektiv och kommer att gagna både arbetare och arbetsgifvare.» Från ett stort bruk skrifves: »... bruk vill ej ha annan försäkring än den, som äfven medför ersättning för olycksfall utom arbetet — — —». Ett af anstaltens ombud i Gefle skrifver 26 december 1904: »En stor svårighet som synes göra sig gällande vid anskaffande af försäkringar är den, att risken icke omfattar äfven olycksfall utom arbetet, hvilket många arbetsgifvare fordra.» Den 26 december 1904 skrifver ett trävarubolag, att det ej kan reflektera på försäkring i riks-försäkringsanstalten »i all synnerhet därför att ej försäkring utom arbetet kan af Eder meddelas». Ett stort industriellt företag i Malmö inträdde i slutet på 1904 i riks-försäkringsanstalten i det hopp att denna anstalt inom ett år skulle teckna risk äfven för olycksfall utom arbetet. Dessa redogörelser skulle kunna fortsättas än ett par sidor, då i de till riks-försäkringsanstalten ingående meddelandena klagomålen ofta äro enahanda.

Härmed torde vara ådagalagdt, att arbetsgifvarne, som saken närmast rör, i likhet med anstalten själf önska denna utsträckning af dess verksamhet.

Ännu ett viktigt skäl talar för denna utvidgning, nämligen den olika uppfattning, som i många fall måste råda angående hvad som skall anses som olycksfall i arbete. Gränsen emellan olycksfall i och utom arbete är ofta svår att uppdraga. Till olycksfall i arbete vilja många hänföra olycksfall, som träffar en arbetare under gående till eller från arbetet. Om en arbetare har att utföra ett arbete, en uppsättning, för en verkstads räkning på annan plats än där verkstaden är belägen och under färden (gående, åkande efter häst, på järnväg eller ångbåt) till denna plats för arbetets utförande drabbas af olycksfall, uppstår ock fråga, ofta svår att få utredd, huruvida olycksfall i arbete föreligger eller ej, om arbetaren gått rätt väg, om han gjort några onödiga afvikningar från vägen och dylikt.

Alla sådana undersökningar, som visserligen förekomma i enstaka fall men därför också uppfattas som ren kitslighet, skulle med ens upphöra, därest den föreslagna utvidgningen genomfördes — en utvidgning, som medför ytterst obetydlig risk.

Om en dylik utvidgad rätt till försäkring i riks-försäkrings-

anstalten medgifves, bör dock densamma erhålla bemyndigande att bestämma de närmare villkor, under hvilka ersättning skall utgå, och begränsa rätten till ersättning, så att den t. ex. icke utgår, ifall olycksfallet inträffar under lustfärd i segelbåt, vid med särskild fara förenade vågsamma företag, kapplöpning eller andra täfningar, vid färd i luftballong, vid upplopp och dylikt, eller med andra ord föreskrifva sådana villkor, som äro med de enskilda anstalternas likartade.

Äfven i ett par andra afseenden synes mig riksförsäkringsanstaltens befogenhet böra utvidgas. Den borde ha rätt att meddela försäkring, berättigande till lifränta äfven i de fall, där arbetsförmågan blir nedsatt med mindre än en tiondedel, samt kunna efter pröfning af för handen varande omständigheter i stället för lifränta åt skadad arbetare på en gång erlägga viss summa, då lifräntans belopp understiger 60 kronor om året.

Då emellertid det af mig i första rummet satta önskemål från min synpunkt är det viktigaste och nödvändigaste, samt då, för den händelse Riksdagen skulle besluta i enlighet med mitt yrkande, man torde få antaga, att äfven de nämnda önskemålen och måhända andra kunna komma inför Kungl. Maj:ts pröfning, skall jag för denna gång inskränka mig till att hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade bestämmelser i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 med däri — jämlikt lagen af 3 juni 1904 — vidtagen ändring, att riksförsäkringsanstalten erhåller befogenhet att meddela försäkring, berättigande till ersättning jämväl vid olycksfall utom arbete, dock med de inskränkingar och förbehåll, som af riksförsäkringsanstalten pröfvas nödiga.

Stockholm den 26 januari 1905.

Oskar Eklund.